

Janus Petersen, stjóri í Føroya Banka, um fullveldisætlanina:

Kravið er 300 mió. krónur størri avlop í almenna sektorinum enn í dag

– Tað er ikki órealistiskt at vera blokkin fyrri uttan, men tað er meira áhugavert at finna fram til, hvussu samfelagið kann rekast, við ongum stuðli úr Danmark, og fyrst tá kunnu vit tosa um fullveldi, sigur banka-stjórin

DAGNY JOENSEN
JENS KR. VANG

Í vikuni luttók stjóri í Føroya Banka í pallborðsfundi um fullveldi, sum Tjóðveldisfelagið skipaði fyrri í Fuglafirði.

Hann hoyrir ikki til tey, sum halda, at tað er púra órealistiskt at tosa um fullveldi og at avtaka blokkstuðulin, men heldur tað vera lítið áhugavert bert at tosa um fullveldi, um einki verður sett istaðin fyrri blokkin.

Hansara boð er, at 300 mió.krónur meiri í yvirskti í almenna sektorinum, enn í dag, er ein treyt, um vit vilja fullveldi.

– Spurningurin er, hvat vit gera í dag, og hvat skal til fyrri at vit gerast sjálvbjargin. Síðan kunnu vit tosa um fullveldi, sigur bankastjórin.

Janus Petersen hevur verið stjóri í Føroya Banka í fimm ár. Hann er 39 ára gamal, og útbúgvinn cand. polit., umframt at hann eisini er lögfrøðingur.

Hóast serfrøðingar á nær-um øllum økjum hava tikið lut í kjakinum um fullveldi, hava fólk í peningahæiminum ikki verið nógv frammi.

Ein sjálfvylgia

Eitt úrslit av fyrispurningur til fólk innan peningastovnarar vísti, at starvsfólk ikki halda seg til at fara út í kjak um fullveldi, av tí at hetta er politiskt mál, sum politikararnir skulu taka støðu til, áðrenn peningahæiminur leggur seg út í orðaskiftið.

Stjórin í Føroya Banka heldur hinvegin, at tað er ein sjálfvylgia at vinnulív, peningastovnar o.o. taka lut í orðaskiftinum um framtidar bygnað og búskap í Føroyum.

– Tað er ikki mín uppgáva at tosa fyrri fullveldi ella samveldi, men tað er rímligt at vit, sum fást við búskaparmál dagliga, geva okkum til kennar um, hvat slík ætlan hevur at týða fyrri samfelagið.

Janus Petersen heldur, at í veruleikanum hava vit ongantíð verið so nær við at verða blokkin fyrri uttan, sum í dag, men sum danir siga: » lige ved og næsten,

slår ingen mand af hesten». Hann heldur tað vera rímliga einfalt at meta um, hvat í minsta lagi krevst búskaparliga, um vit skulu verða blokstuðulin fyrri uttan. Gjaldsjavnvágin og landskassin mugu nevniliga vera verða 950 mió. krónur fyrri uttan.

– Av tí at vit í dag hava árligt gjaldsjavnavirskot upp á eina mia.krónur, kann tað ikki verða nakar stórir trupulleiki fyrri gjaldsjavnvágina, um einin blokstuðul var, men hinvegin, so hevði landskassin givið stórt hall, sigur Janus Petersen.

Ikki møgult at øka inntøkurnar

– Landskassin og kommunurnar koma ætlandi at hava umleið 650 mió. krónur eftir rentur og avdrátt næsta ár, og tí er skiligt, at almennu kassarnir, sum nú er, ikki kunnu fáa 250 mió. krónur í meirinntøkum.

– Har mangla heilt einfalt 300 mió.krónur í, umframt tað sum skal til, fyrri at gjalda rentur og avdrátt av almennu skuldini upp á seks-sej mia. krónur.

Viðvíkjandi ætlanini hjá Landsstýrinum at fáa eina skiftistíð upp á eini 10 - 20 ár, har blokkin verður varðveittur, sigur Janus Petersen, at so kunnu vit rokna við, at tað tekur 15 - 20 ár at gjalda skuldina aftur.

Hóast tað, so vanta fram-eftir 300 mió. krónur í, fyrri at tippa holið, tá blokkin er avtikin og skiftistíðin er av.

Spurningurin er, um vit megna at øka um avlopið hjá landskassanum. Tað er málið.

Hann viðgongur kortini, at í veruleikanum krevst tó meiri enn hetta, tá hugsað verður um, at skattainntøkurnar í dag eru sera góðar, orskað av høgum inntøkum í fiskivinnuni.

– Kravið til myndugleikarnir er at bera so í bandi, at avlopið í almenna sektorinum - t.e. landskassi og kommunur - í mun til í dag økist árliga við minst 300 mió. krónur frameftir.

– Tað ljóðar kanska ikki av so ógílga nógvum, men er tað í veruleikanum, tá hugsað verður um, at avlopið áðrenn rentur og av-

Janus Petersen, stjóri í Føroya Banka: – Um búskapurin heldur fram við somu ferð sum nú, er vandi fyrri at vit fáa versnandi gjaldsjavna og landskassaraktur. Um einki verður gjort, kann tað binda okkum til blokkin og flyta okkum burtur frá møguleikanum at fremja fullveldi

drátt skal økjust við 50 pst.

Einki politiskt boð

– Higar til er ikki politiskt greitt, hvussu ætlanin við at betra um avlopið hjá landskassanum skal gerast. Hesin trupulleiki verður kanska bert skotin langt út í framtíðina, í teirri vón, at alt tað verður betri, sigur Janus Petersen.

– Hetta krevur politisk risatøk, sum ikki hava verið vanlig hjá okkum. Neyðugt verður tí eisini at gera bygnadarbroytingar, sum koma at ávirka stórar bólkir í samfelagnum, sigur Janus Petersen.

Janus Petersen heldur tað verða ov stuttstykkt, tá samgongan bert tosar um fullveldisætlanina, og ikki fer út í orðaskiftið um, hvørt hetta er realistiskt ella ikki, tó at Javnaðarflokkurin hev-

ur sett spurninartekin við ætlanina og vil vita um tað ber til.

Myndugleikarnir mugu í verki vísa leiðina

– Heldur tú at møguleikar eru fyrri at stovna fullveldi í Føroyum?

– Um myndugleikarnir í verki vísa, at tað ber til at vaksna um avlopið við áðurnevndu upphædd, so kanst tú byrja at trúgva upp á tað, men heldur ikki áðrenn tað, sigur Janus Petersen.

Tó heldur hann, at í lýtuni verða nógv tiltøk gjørd, sum bera burtur frá málsetninginum um fullveldi.

Dømi eru eitt nú sløgu-stuðulin til fiskivinnuna og uppskot um stuðul til ferskafiskafloktan, skattalætti til sjómenn, mvg-lætti fyrri handverkaratænastur. Slík tiltøk, sum kosta millónaút-

reiðslur hjá landskassanum, og sum í veruleikanum ikki gagna búskapinum.

– Ístaðin áttu vit at tátta í búskaparliga. Møguleikar eru tilstaðar, eitt nú við at økja um lønsemi í fiskivinnuni, og við at skaffa almennu kassanum inntøkur í staðin fyrri útreiðslur av fiskivinnuni, umlegging á eftirlønarnøkinum til privata uppsparing í staðin fyrri almanna forsoy og breiðari skattagrundarlæg.

Neyðugt at tátta í búskaparliga

– Hetta krevur sjálvandi breiðar politiskar semjur og nógv arbeiði, men um veruligur vilji er aftan fyrri visionarnar um fullveldi, eru so-statt nógvir møguleikar at vísa hetta í verki beinanvegin, við at tátta í búskaparliga og við at fremja umlegg-

ingar í búskapinum, sum hóskaði kundu skapt størri avlop í almennu kassanum.

– Um búskapurin heldur fram við somu ferð, sum hann nú hevur, uttan at nakað verður gjort, er vandi fyrri at vit fáa størri lønartrýst, versnandi kappingarføri, stórrí nýtslu og versnandi gjaldsjavna og landskassaraktur.

– Tað kann hava við sær, at vit noyðast at dúva enn meiri upp á blokkin, og her-við flyta okkum longur burtur frá møguleikanum fyrri at fremja fullveldi, sigur Janus Petersen.